

2024

Handlingsplan til tilsynsplanen Opprydding i spreidd avløp

Glen Arvid Valstad

KAV - Hallingdal

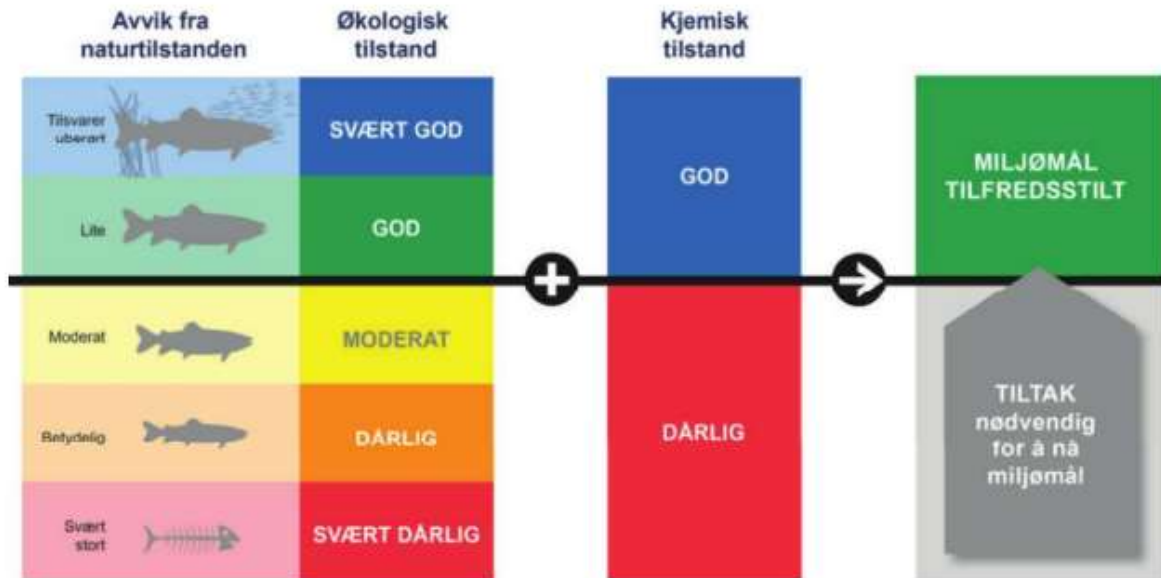
01.03.2024

Innhold

1	Innleiing.....	1
2	KAV – Kommunalt avløpstilsyn og vassforvaltning.....	2
2.1	Oppgåver.....	2
3	Handlingsplan til tilsynsplan for 2023 i dei ulike kommunane.....	3
4	Flå.....	3
4.1	Fokusområde.....	3
5	Nesbyen.....	4
5.1	Fokusområde.....	4
6	Gol.....	4
6.1	Fokusområde.....	4
7	Hemsedal.....	5
7.1	Fokusområde.....	5
8	Ål.....	5
8.1	Fokusområde.....	5
9	Felles for alle kommunane.....	6
9.1	Tilknytning kommunalt avløpsnett.....	6
9.2	Oljeutskiljar.....	6
9.3	Slamtømming.....	6
9.3.1	Bildar.....	7
9.4	Akutt forureining.....	7
9.5	Minireinseanlegg.....	7
9.6	Kap. 13.....	7
9.7	Plan- og bygningslova.....	8

1 Innleiing

Forureiningsforskrifta kapittel [12](#), [13](#) og [15](#) regulerer kommunen sin mynde vedkomande spreidd avløp. Kommunane Flå, Nesbyen, Gol, Hemsedal og Ål samarbeider om tilsyn og oppfølging av avløpsanlegga. Dette felleskontoret vert kalla KAV- Kommunalt Avløpstilsyn og Vassforvaltning. Ål kommune er vertskommune. Saman med Hol, Krødsherad og Modum kommune utgjer dei Vassområdet Hallingdal. I åra framover vil opprydding i spreidd avløp vera hovudfokuset for KAV. Dette etter pålegg frå Miljødirektoratet.

Figur: Miljøtilstand- og miljømålklassifisering (Direktorats gruppa vassdirektivet, 2018)

2 KAV – Kommunalt avløpstilsyn og vassforvaltning

Felleskontoret Kommunalt avløpstilsyn vart oppretta for blant anna å kunne nå dei måla som er sett til oppfølging og opprydding av spreidd avløp, samt gjennomføre dei pliktane kommunane har som forureiningsmynde. Gjennom vertskommunesamarbeidet har me no etablert eit fagmiljø som er godt rusta til å ta tak i dette arbeidet.

2.1 Oppgåvar

KAV – Hallingdal har følgjande oppgåver knytt til spreidd avløp

- Føre tilsyn med alle avløpsanlegg med mindre enn 50 pe tilknytt, og sørgje for at desse ikkje fører til forureining og helseproblem, jf. forureiningsforskrifta kap. 12
- Handsame søknadar om utsleppsløyve etter forureiningsforskrifta kap. 12, 13 og 15
- Handsame søknadar om løyve til å byggje avløpsanlegg etter plan og bygningslova
- Føre tilsyn med alle avløpsanlegg med mellom 50 -2000 pe tilknytt, og sørgje for at desse ikkje fører til forureining og helseproblem, jf. forureiningsforskrifta kap. 13
- Rettleie anleggseigarar og søkar
- Kartleggje forureining frå avløpsanlegg
- Arbeide mot at alle avløpsanlegg skal tilfredstilla forskrift innan 2027-2033

KAV Hallingdal skal ved tildeling av nye utsleppsløyve jobbe for å sikre brukarinteresser, biologisk mangfald og godt vassmiljø, samstundes med at anleggseigars investeringar gir riktig utbytte.

3 Handlingsplan til tilsynsplan for 2023 i dei ulike kommunane.

Under kjem ei kort presentasjon av måla me har sett oss i 2024/2025. Arbeid med opprydding i spreidd avløp vil bli gjennomført med bakgrunn i tilsynsplan som er politisk forankra. Dette er eit kontinuerlig arbeid for tilsynsmynde. Med over 6000 avløpsanlegg, vil nye godkjente anlegga i dag bli utdatert på sikt, og tilsynsplikta vil vera gjeldande så lenge me har spreidd avløp. Kommuna har tilsynsplikt for både nye og gamle utslepp.

Denne handlingsplanen skal reviderast årleg, der nokon av oppgåvene vil bli vidareført over fleire år, medan meir kortsiktige oppgåver vil bli gjennomført. Handlingsplan vil bli ein del av årsrapporten til KAV, der me skriv kort om status for dei oppgåvene som me har sett oss. Handlingsplan blir lagt med som vedlegg til årsrapporten frå KAV.

4 Flå

I Flå er det ca. 500 avløpsanlegg der 350 av desse er knytt til bustadar, resterande er til fritidsbustadar.

4.1 Fokusområde

I Flå vil hovudfokuset vera å få flest moglege bustadar knytt til kommunalt avløpsnett. Der dei ligger til rette for tilkopling, vil dette bli gjennomført. Vidare utover dette vil me prioritere bustadar med eldre slamavskiljar som ikkje er tett. Eldre anlegg med betong kumringar, og synkekummar vil få pålegg om utbetring. Dette med bakgrunn i bildar frå slamtømmar og innspel frå publikum.

I Flå brukte me mykje tid og ressursar i 2023, dette har ført til at me i 2024 gjekk i null med fond, det vil dermed ikkje bli lagt like mykje fokus på fysiske tilsyn i Flå. Dette vil variere frå år til år, og me styrar ressurs bruken etter storleiken på fondet for og sikre like gebyr i dei ulike kommunane.

Det vil i tillegg bli gjennomført tilsyn med kap. 13 anlegg, sjå felles [post](#).

Tettbebyggelser med meir enn 2000PE vil etter forskrift bli rekna som kap. 14 og er SF (Statsforvaltaren) sitt mynde. I Flå er det planar om å bygge ut leidningsnett inn til Skarsdalen. Her ligger det 3 kap. 13 anlegg, som me i løpet av 2024 vil overføre til SF sin mynde. Dette grunna at kap. 13 anlegga då kjem tett på det kommunale avløpsnettet og skal reknast inn i tettbebyggelsen.

5 Nesbyen

I Nesbyen er det ca. 1100 avløpsanlegg. Litt under halvparten er knytt til bustadar og resterande til fritidsbustadar.

5.1 Fokusområde

Opprydding i spreidd avløp vil hovudsakeleg knytte seg til områder med moderat miljøtilstand i vassdrag. Det er fleire område i dag som er utsett for stor hytte-utbygging.

I 2023 var målet å kartlegge alle hytter oppstrøms utløpet i Mykingsjøen. Her er det eit felles reinseanlegg som har kapasitet til å ta i mot meir avløpsvatn. Det vart gjennomført kartlegging frå Ranten og vestover før [Hans](#) kom, vegen opp Rukkedalen vart øydelagt og me fekk utfordring med og komme fram. Dermed fekk me ikkje gjennomført alt det som var planlagt i Nesbyen i 2023, dette arbeidet vil då bli vidareført til kommande sesong.

Det var også mange tømningar i Nesbyen i 2023, som førte til eit stort tal på bildar i kontekst. Her har me mange anlegg som me fortsatt kan følgje opp i 2024. Som nemnt, kom [Hans](#) i August 2023, Nesbyen reinseanlegg vart øydelagt og me fekk ikkje følgt opp tilkopling til kommunalt like godt som planlagt. Arbeidet vil bli sett i gong for fullt når det nye reinseanlegget til Nesbyen er på plass i løpet av 2024. Her har me dialog med Nesbyen kommune sin VA-avdelinga.

Det vil i tillegg bli gjennomført tilsyn med kap. 13 anlegg, sjå felles [post](#).

6 Gol

I Gol er det ca. 1400 avløpsanlegg der ca. 770 er knytt til bustadar og resterande avløpsanlegg er til fritidsbustadar.

6.1 Fokusområde

Det er fokus på å få bustadar tilknytt kommunalt nett i Gol kommune, men i enkelte område vert det sett litt på vent grunna at det er behov for tilrettelegging frå kommunen, eller planar under behandling som må landast fyrst.

I forhold til spreidd avløp vil KAV prioritere bustadar med eldre betongslamavskiljarar (ofte synkekummar) for krav om utbetring. Det er eit mål å gjennomføre dette områdevis der det er fleire eldre anlegg som må utbetrast, og det kan ligge til rette for ei samarbeidsløysing. Med bakgrunn i nytt slamabod med krav om bilete av full og tom kum ved tømning er det betre informasjon i gode bilete enn det vi ser ved eit fysisk tilsyn. Krav om utbetring av anlegg vil derfor i hovudsak gis med bakgrunn i bilete av anlegga ved tømning.

Fysisk tilsyn vil bli prioritert i hytteområder for å kartlegge av kva som er av anlegg. Det viser seg at det er ein del anlegg som er ulovleg etablert, og det er eit mål å kartlegge og rydde opp i dette. I 2024 er det eit mål å kartlegge fritidsbustadar i område Eidsgardflæi ved Hallingen reinseanlegg, og fritidsbustadar ved vegar som spring ut frå Brennvegen som område Røyseskogen, Åsli og Varhovd. Det blir 2 frå KAV som reiser i lag ut for kartlegging.

Det vil i tillegg bli gjennomført tilsyn med kap. 13 anlegg, sjå felles [post](#).

7 Hemsedal

I Hemsedal er det ca. 1700 avløpsanlegg der ca. 700 er for bustadar og ca. 800 avløpsanlegg er knytt til fritidsbustadar.

7.1 Fokusområde

I Hemsedal er planen å få Fjellstøllie på felles avløpsnett i Grøndalen, Grøndalen miljøreinsanlegg. Dette med bakgrunn i alder på infiltrasjon/avløpsanlegg. Infiltrasjonsanlegget er av eldre dato og tilfredstillar ikkje krava som er sett i dag. Det er ikkje langt i frå infiltrasjonsanlegget til påkoplingspunkt til anlegget i Grøndalen. Pålegget er sendt og dialogen går framover om korleis dei skal kople seg til. Dette gjelder mange hyttar og store kostnader, dermed vil slike saker naturlegvis ta tid. Planen er at dei skal på innan 2027.

Utover dette vil me prioritere sanering/rehabilitering av eldre betong slamavskiljarar som ikkje tilfredstillar forskrift, samt synkekummar til bustad. Tilsynet vart gjennomført med alt det som var planlagt i 2023. Med bakgrunn i bilete som blir teke i samband med slamtømming, har me eit godt grunnlag for å gjennomføre opprydding med eldre avløpsanlegg.

Me har også som mål og gjennomføre områdekartlegging av Løkjestølane og Helsinglie. Dette med bakgrunn i at området ikkje har planar om å koma på kommunalt, eller felles større reinsanlegg. Det er ca. 100 anlegg i området. Det blir 2 frå KAV som reiser i lag ut for kartlegging.

Det vil i tillegg bli gjennomført tilsyn med kap. 13 anlegg, sjå felles [post](#).

Det blir bygd nytt felles reinsanlegg i Lykkja området (Rustberggardlie og Lykkjastølvegen). Her vil det vera ein jobb med pålegg og oppfølging av private avløpsanlegg som kan knytast til dette felles reinsanlegget jf. [§27-3 i PBL](#). Arbeidet kom i gong i 2023, og utbyggjar melder om oppstart for hovudleidningsnett i 2024. Det er eit bra tiltak, og vil føret til at vi får sanert mange eldre avløpsanlegg i området.

8 Ål

I Ål er det ca. 1900 avløpsanlegg der ca. 700 av desse er knytt til bustadar resterande til fritidsbustadar. I Ål kommune er det svært få avløpsanlegg igjen som kan knytast til kommunalt nett. Det er rundt 50 anlegg som kan få dette kravet dei neste 5 åra. Mange ligger tett på utbyggingsprosjekt og vil naturleg bli teke med i arbeidet som blir gjennomført.

8.1 Fokusområde

Hovudfokuset i Ål i 2023 vil vera kartlegging og opprydding ved Torsbu/Mykingstølen. Dette er eit eldre hytteområde med spreidd avløp. Området ligger slik til at utviding av kommunalt avløpsnett ikkje er sannsynleg i åra som kjem. Dermed vil opprydding i dette feltet vera eit prioritert område slik at tilstanden her blir bra. Dette vil sikre drikkevatt for dei som har grunnboring i feltet, samt at reinsing av avløpsvatnet vil bli betre.

Utover dette vil me prioritere at bustadar med eldre betong slamavskiljar som ikkje er tette, eller har rett volum og synkekummar å få pålegg om utbetring. Med bakgrunn i bildar som blir teke i samband med slamtømming, har me eit godt grunnlag for gjennomføre opprydding med eldre avløpsanlegg. I 2024 skal dei fleste bustadhus tømmast for slam, dermed vil me få eit godt grunnlag for opprydding med spreidd avløp knytt til bustad.

Det vil i tillegg bli gjennomført tilsyn med kap. 13 anlegg, sjå felles [post](#).

9 Felles for alle kommunane

KAV – Hallingdal, laga i 2022/23 ein [tilsynsplan](#) som vil ligge til grunn for krav om utbetring og kva for anlegg og område me kjem til og prioritere i åra framover. Denne planen er politisk forankra i alle kommunane, og vil vera eit godt styringsdokument for arbeidet. Ved uforutsette hendingar vil det vera rom for å fråvike frå denne planen.

Til saman i dei 5 kommunane er det over 6000 avløpsanlegg. Det vil i åra framover bli redusert tal på eldre avløpsanlegg ved at fleire samarbeider om nytt felles, samt at bustadar der det ligg til rette blir knytt til kommunalt. Samstundes blir det godkjent ein del nye anlegg for spreidd fritidsbusetnad så totalen vil kanskje ikkje endre seg, men tilstanden på avløpsanlegga vil bli betre. Meir fokus på felles reinseanlegg vil gjera jobben med tilsyn meir overkommeleg i åra framover.

[Tilsynsplan](#) er meint som eit styringsverktøy. I denne handlingsplanen har me sett mål om kva me ønskjer gjennomføre i ein kortare tidshorison. Då det er vanskeleg og si noko om omfanget før ein startar arbeidet i eit område vil nokre punkt overførast til neste år.

Me tek gjerne imot innspel på denne planen frå publikum og administrasjon i kor enkelt kommune.

9.1 Tilknytting kommunalt avløpsnett

Noko som går igjen i alle kommunane er fokuset på få bustadar tilkopla kommunalt nett. Dette vil vera ein fordel for alle i åra framover, både for å sanere eldre anlegg og fordi me står ovanfor store investeringar innan VA i kommunane. Jo fleir som er knytt til felles reinseanlegg jo rimelegare vil det bli for alle.

Det er også kostnader knytt til det å eige og drifte eit privat avløpsanlegg. Noko me ser gjennom tilsynsarbeidet er at desse anlegga ikkje blir vedlikehalde/rehabiliterert tidsnok. Noko som kan gjera at eit privat anlegg fremstår som "rimeleg" fordi ein ikkje oppfyller pliktane ved og ha eit slikt anlegg. Bustadar og fritidsbustadar som er innanfor rimeleg avstand til kommunalt nett, må rekne med få krav om tilkopling i kommunane i åra framover.

9.2 Oljeutskiljar

I alle kommunane skal me kartlegge kven som har, og kven som burde ha oljeutskiljar. Mange er etablert før 2007 før det var søknadsplikt etter forskrift. Grunnlaget er mangelfullt å det var planar om å kartlegge i 2023, grunna sjukefråvær ved avdelinga, fekk me ikkje gjennomført dette arbeidet tilfredstillande. Dermed er dette noko som blir overført til 2024. Når databasen er oppdatert vil me sende ut brev til alle som har anlegg, men manglar service og tømmeavtalar. Utover dette vil bedrifter som ikkje har etablert oljeutskiljar, men som skulle hatt dette, få krav om etablering.

9.3 Slamtømming

Slamtømming i Hallingdal blir no utført av Telemark Godslinjer (TG). Det er kommunane som har teikna kontrakt med entreprenør, der KAV si rolle er å følgje opp kontrakt og vera ein nøytral part mellom aktørane.

Ny kontrakt for slamtømming hadde oppstart 01.03.2023, TG som vant anbodet har tidlegare vore underentreprenør for tidlegare kontraktspart. Dermed hadde kommunane frå før dialog med og kjennskap til firmaet. Det har vore eit utfordrande år, med sein snø smelting i fjellet, og [Hans](#) som kom i August. Dermed vart dei hengande etter med tømning. Me skal ha meir fokus på framdrift i tømning for 2024 med ein plan, som skal følgjast nøye opp. Det blir eit samarbeid mellom KAV og kommunane.

9.3.1 Bilder

Noko av det me hadde lagt inn i kontrakt som var nytt frå 2023, var at slamtømmar skulle ta bilde av alle anlegg under/etter tømning. Dette har gjeve eit stort grunnlag for oppfølging av spesielt synkekummar og eldre betong kummar. Der me tidlegare kun såg toppen av slamkaka, kan me no sjå at anlegga manglar for eksempel botn, eller har sprekkar og er utett. Dette har vore eit bra supplement til tilsyn. Då kan me tidleg luke ut anlegg som openbart krev utbetring, dermed har me frigjort mykje ressursar til å følgje opp geografisk større områder. Me får også meir arbeid som kan gjennomførast vinterstid, når fysisk tilsyn ikkje er mogeleg og gjennomføra. I løpet av ein 4 årsperiode, vil me ha fått bildar av alle avløpsanlegg som ligger inne i kommunal tømning.

9.4 Akutt forureining

Tips frå publikum/slamtømmar om øydelagde og dårlege anlegg vil bli teke fortløpande gjennom året. Dersom for eksempel ei pumpe i ein pumpekum stoppar opp vil det raskt renne avløpsvatn over/ut av kummen og det vil bli utslag til terreng. Eller dersom spreiegrøfta for eit eldre infiltrasjonsanlegg går tett. Slike sakar blir behandla med kort frist for utbetring og vil bli prioritert høgt framfor generell opprydding i eldre avløpsanlegg.

9.5 Minireinseanlegg

Det er ca. 100 registrerte minireinseanlegg (kjemisk/biologiske reinseanlegg) i dei 5 kommunane. Måle for desse anlegga er å gjennomføre tilsyn kvart 3 år. Arbeidet vil på sikt bli meir rutinebasert når alle har fått opplæring i dei ulike anlegga, og kva ein skal kontrollere og sjå etter. Minireinseanlegg har hatt varierende reinsegrad, noko som har ført til at me har krevja hyppigare tømning av desse anlegga. Me har ikkje fleire anlegg i Hallingdal enn at dette er eit overkommeleg mål framover.

Me har så langt gjennomført stikkprøver med minireinseanlegg, dette gir kun eit augeblikksbilde av korleis reinsegraden er. I 2024 vurderer me og gjennomføre tilsyn med 10 anlegg, der me tek ut ein serie med prøvar med jamne mellomrom, for kunne seie noko om reinsegraden gjennom året.

9.6 Kap. 13

Kap. 13 anlegg, anlegg mellom 50-2000PE, vil bli prioritert i områder med moderat miljøtilstand eller negativ trend for resipienten. I 2024 vil det koma nytt avløpsdirektiv som vil kunne endre mynde frå kommunen til Statsforvaltaren i mange større hyttefelt. Då me enda ikkje veit konsekvensen av denne revideringa vil kapittel 13 anlegg med infiltrasjon ikkje bli prioritert, med mindre dei kan knytast til større fellesanlegg/kommunalt nett eller openbart har behov for utbetring.

Me har ca. 100 kap. 13 anlegg som kommunane i dag er mynde for. Me tilsette i 2023 ein som skal jobbe kontinuerleg med avløpsanlegg i kap. 13. Det blir no sett fult fokus på at avløpsanlegga i kap. 13 skal gjennomføre krav som er gjeve i forskrift. For å kunne dokumentere reinsegrad på kjemisk/biologiske anlegg, er det krav om prøvetaking. Kommunane har ikkje følgt dette opp i åra sidan forskrift kom i 2007, og det har vore vanskeleg og få dette i gang. Mange fekk varsel i fjor om manglande prøvetaking. I 2024, vil me varsle mogeleg bruk av tvangsmulkt for få gjennomført prøvetaking. Det blir sendt ut brev til den enkelte eigar tidleg vår, for og sikre at dei får tid til og gjennomføre prøvetakinga. Dersom dei ikkje rapporterer i tråd med løyve, vil mulkt bli gjeve i 2025. Mulkta skal vera av ein slik storleik, at det ikkje løner seg og betale mulkta framfor å ta dei aktuelle prøvane.

Hovudmålet for kap. 13 anlegg i dei 5 kommunane er å sikre at anlegga får riktig og god drift. Å sikre god drift på større reinseanlegg vil føre til god reinsegrad og dermed har me redusert utslepp til resipient. Kravet for dei fleste anlegga er 6 prøvar i året, eller 12 for anlegg over 1000PE. Ved og få

eigarane til å ta desse prøvane vil dei også få eit forhold til korleis anlegget skal fungere. Samt at det gir tilsynsmynde eit grunnlag for kva for anlegg som har behov for betre oppfølging.

Då me no har tilsett ein som skal jobbe primært med kap. 13 anlegg, vart det frå 2024 innført årleg tilsynsgebyr også for dei store anlegga. Alle anlegg skal få fysisk tilsyn i løpet av 5 år samt at me skal gjennomføre dokument tilsyn årleg ved kontroll og oppfølging av årsrapportering.

9.7 Plan- og bygningslova

Det har ikkje vore praksis tidlegare og føre fysisk tilsynet etter plan- og bygningslova. Tilsyn har basert seg på dokumenttilsyn i forbindelse med søknad om igangsettingsløyve(IG) og søknad om ferdigattest. Me har i nokon tilfelle stilt krav i IG som burde vore kontrollert på byggeplass. Me skal i løpet av 2024 sette oss meir inn i korleis tilsyn med dette skal/kan gjennomførast. Då det ikkje har vore brukt i stor grad tidlegare, har me ikkje rutineane på plass for korleis dette kan gjennomførast.

Før anlegg får ferdigattest skal det leverast bildedokumentasjon jf. krav i byggeløyvet. Anlegg som ikkje legg ved bilde dokumentasjon i 2024, vil få varsel om tilsyn/kontroll. Dette vil bli fakturert etter medgått tid. Dersom det blir søkt om ferdigattest og me ikkje får vedlagt bildedokumentasjon på eit tidspunkt det ikkje lar seg gjennomføre tilsyn (vinterstid, snø), vil det bli gjeve mellombels bruksløyve, fram til anlegget kan kontrollerast. I dei aller fleste tilfelle har utførande dokumentert anlegget med bilder, men det blir ikkje alltid overlevert søkar.